

Trobada de la Comissió
Actualització de les experiències d'horts municipals
i socials + Introducció al dret a l'alimentació

Dijous, 17 d'octubre del 2019
Parc Agrari del Baix Llobregat

Mireia Abril i Janer
Agricultura Urbana. Direcció del Verd i la Biodiversitat. Ecologia Urbana.

**Ajuntament
de Barcelona**

A photograph of an urban agriculture garden in Barcelona. The garden is situated on a grassy slope and features several raised beds. Some beds are filled with green leafy plants, while others have tall, thin stalks supported by wooden stakes. In the foreground, there are large, vibrant purple flowers. A person is visible in the background, working in one of the garden beds. The background shows a line of trees and a utility pole.

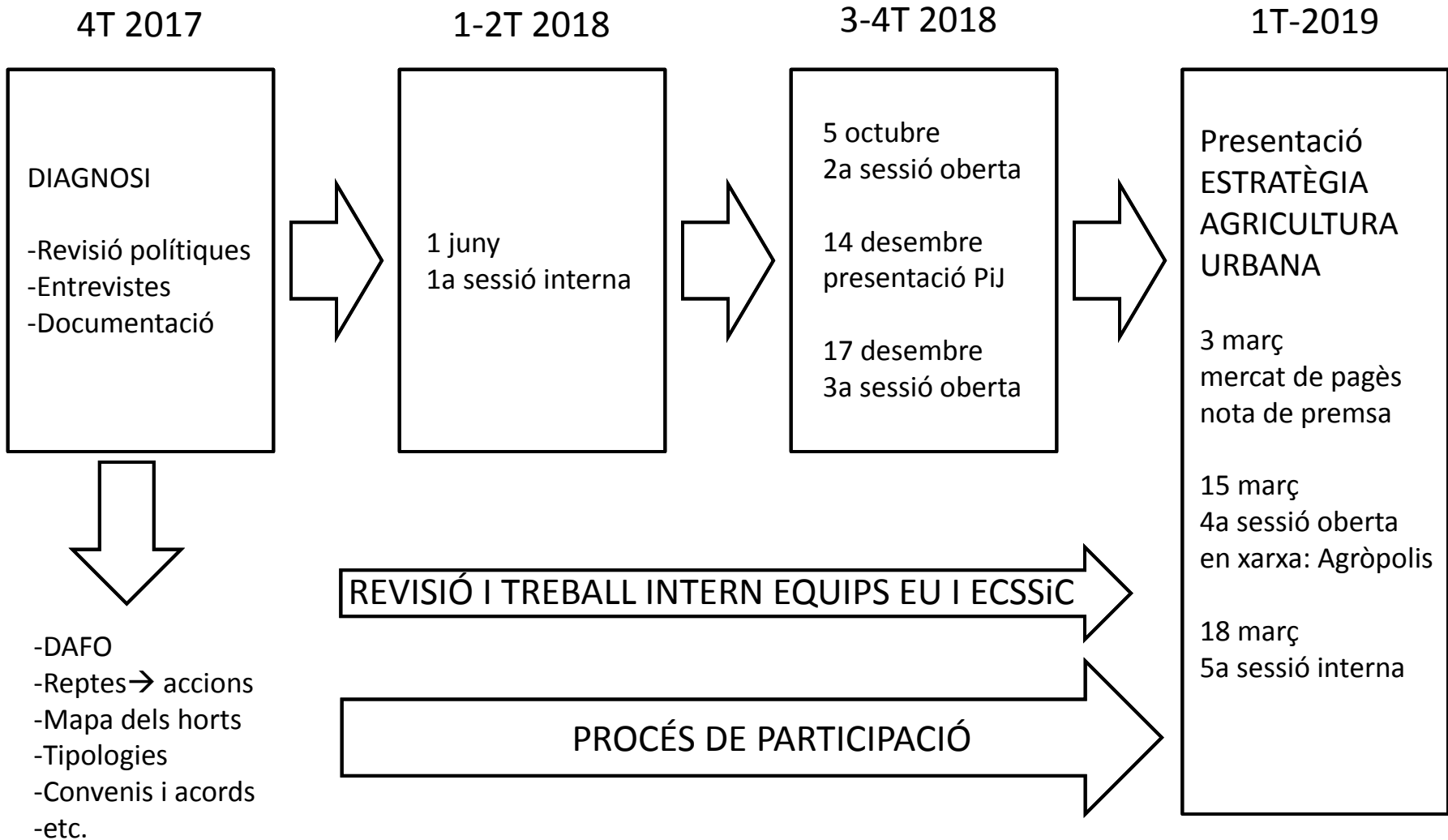
ESTRATÈGIA D'AGRICULTURA URBANA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

Ajuntament
de Barcelona

MARÇ 2019

Definició de l'estratègia d'agricultura Urbana

L'Estratègia d'agricultura urbana és un instrument que impulsa i planifica les actuacions necessàries per aconseguir millorar i augmentar la superfície agrícola a la ciutat, amb un model agroecològic; aquests horts han de maximitzar els serveis ambientals i socials, i fer créixer la natura a la ciutat en benefici de les persones i de la conservació de la biodiversitat.

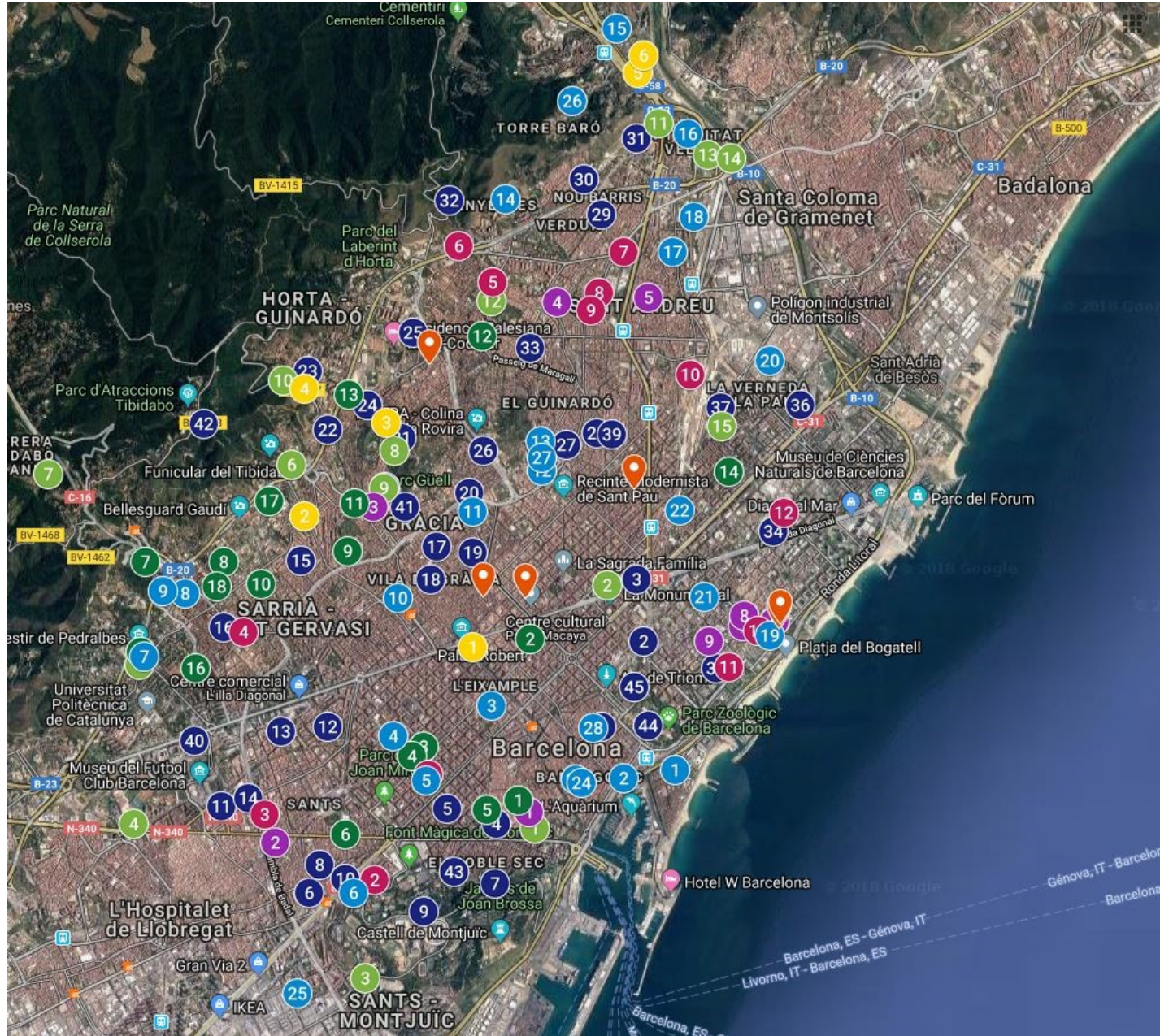
Polítiques i plans municipals que inclouen l'agricultura urbana:

- ✓ Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat (2012-2022)
- ✓ Pla del verd i de la biodiversitat de Barcelona (2013-2020)
- ✓ Mesura de Govern: Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana (2017)
- ✓ Mans al Verd. Implicació ciutadana en el verd (Horts i jardins comunitaris 2018-2022)
- ✓ Compromís Barcelona pel Clima (2016)
- ✓ Pla Clima (2018-2030)
- ✓ Pla d'Impuls de l'economia social i solidària (2016-2019)
- ✓ Estratègia d'impuls de la política alimentària (2016-2019)
- ✓ Estratègia d'impuls del consum responsable (2016-2019)

LLEGENDA

- Horts municipals gent gran
- Horts Pla Buits / Mans al Verd
- Horts comunitaris
- Horts socials
- Horts a precari
- Horts privats singulars
- Futurs horts
- Horts desapareguts

La **MISSIÓ** de l'estratègia d'Agricultura Urbana de la ciutat de Barcelona és:

Promoure l'agroecologia apropant la ciutadania als horts urbans i donant suport a les iniciatives ciutadanes d'agricultura urbana, per contribuir a una ciutat més sana, justa i sostenible.

La **VISIÓ** de com es projecta l'estratègia fins al 2030 és:

Una ciutat ecològica, sana, inclusiva, cohesionada, justa i resilient i amb una ciutadania implicada en la gestió dels horts i en la promoció de l'agroecologia i la sobirania alimentària.

Els principals **VALORS** que guiaran l'acció de l'estratègia seran:

- **Justícia ecològica.** Amb l'impuls de l'**agroecologia**, l'agricultura urbana ha de contribuir a la gestió sostenible de la **infraestructura verda urbana** i millorar la **qualitat** de l'espai urbà, per fomentar la **salut** de les persones i la **mitigació del canvi climàtic**.
- **Inclusió i justícia social.** L'agricultura urbana ha de promoure la **inclusió** i la **cohesió social** mitjançant la **dinamització comunitària**, assegurant que els horts urbans són **espais igualitaris, plurals i democràtics**, i garantint un **accés equitatiu** als recursos.
- **Democràcia participativa.** Les iniciatives d'agricultura urbana han de basar-se en la **governança compartida** i promoure la **participació** i la **corresponsabilitat** de la ciutadania.

QUIN MODEL DEFENSEM?

El debat respecte als problemes de l'agricultura i l'alimentació al món globalitzat dels nostres dies passa necessàriament per reconèixer la confrontació entre dos grans models de producció, l'industrial i l'agroecològic.

El model alimentari que predomina actualment és el model industrial. A grans trets, aquest es basa en: alta tecnologia; producció intensiva d'aliments; ús elevat d'energia; ús d'un gran nombre de productes químics; transport a grans distàncies de pinsos, animals i productes alimentaris i la necessitat d'emmagatzematge durant llargs períodes de temps.

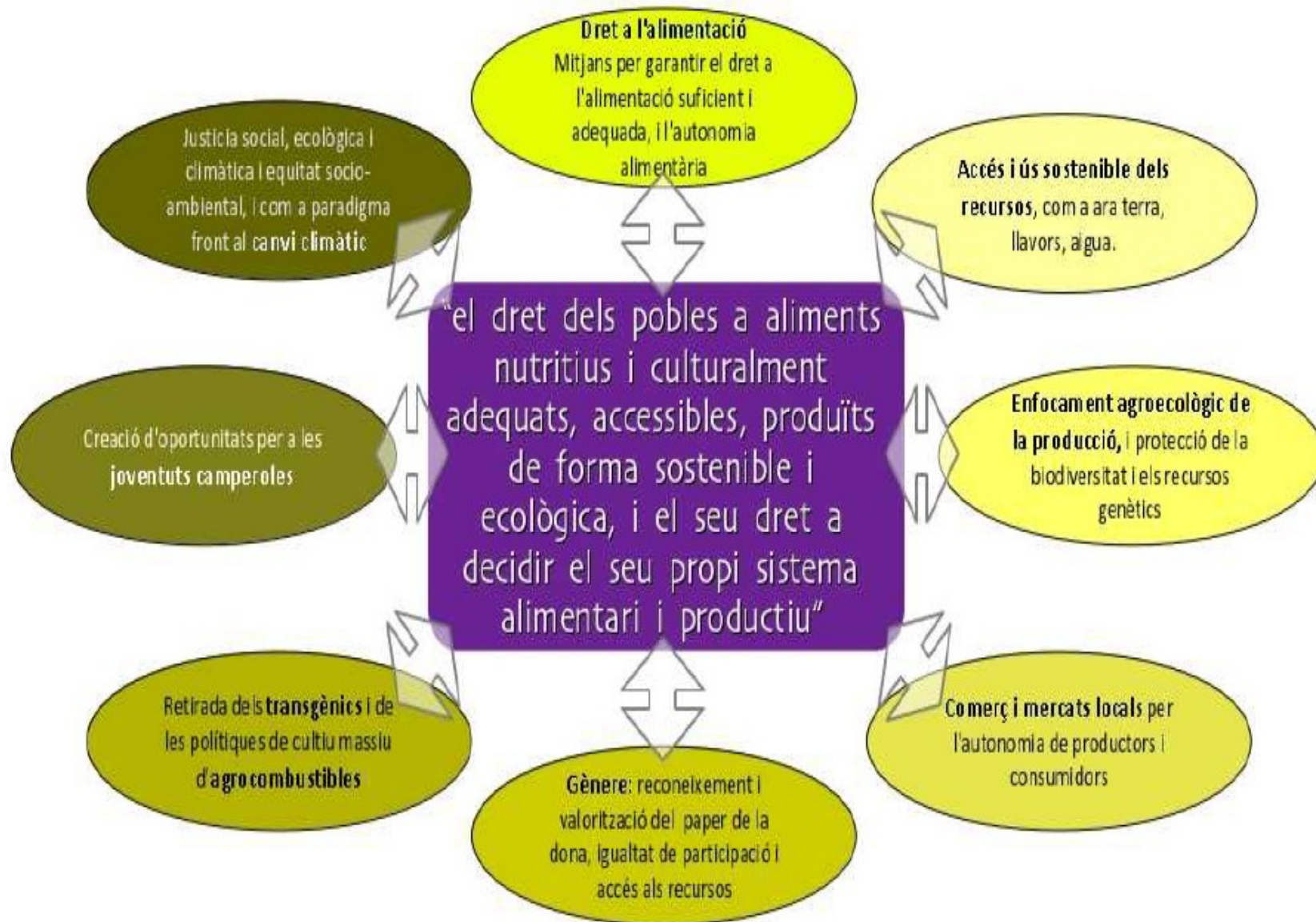
El model agroecològic es basa en l'aprofitament dels recursos locals, l'increment i recuperació de la biodiversitat i una gestió adequada de la matèria orgànica, l'aigua i la humitat. En general, procura la màxima reducció de l'ús de productes externs a la finca, maquinària pesant i combustibles fòssils. El model va acompanyat de la dinamització de les formes socials i culturals de cada territori per enfortir les economies locals, fet que permet reduir les distàncies de transport però també eliminar intermediaris i permetre a la pagesia tenir més control sobre la seva producció, més independència dels acords comercials i viure més dignament.

AGROINDÚSTRIA	AGROECOLOGIA
L'alimentació com a una oportunitat de negoci	L'alimentació és un dret humà fonamental
Especialització de la producció per camps, per zones i fins i tot per països	Producció molt diversificada
Collites de monocultius, grans extensions amb un únic tipus de planta o arbre	Incorporació de policultius i la pràctica de la rotació en la producció
Separació entre les collites i la ramaderia	Integració en un únic sistema d'agricultura i ramaderia (ús del fem com a adob i ús de la palla per a alimentació i jaç)
Es confia en els recursos no renovables	S'utilitzen més els recursos renovables i es conserven més els que no ho són
Molta necessitat de fonts d'energia (principalment fòssil), subministraments (aigua, fertilitzants sintètics, etcètera) i crèdits	Ús preferencial de fonts locals, depenent menys de coneixements i productes externs
Predomini d'un enfocament especialitzat i científic, químic i biològic	Aprofita el coneixement social i tradicional de la pagesia, i incorpora altres disciplines (sociologia, antropologia, etc.)
Contribució significativa a l'escalfament global. Emissions de NO ₂ (òxid nítrós) per la concentració agrícola de monocultius, i de CO ₂ pel transport i la producció a grans distàncies	Es fomenta una biodiversitat que protegeix el medi natural
Contaminació d'aigües subterrànies i de la terra per l'ús d'agrotòxics i esgotament dels factors nutritius	Es mantenen els factors orgànics necessaris per a la fertilitat de la terra
Cultius destinats indistintament a l'alimentació, a olis o a agrocombustibles	Es prioritza la producció d'aliments sobre altres usos comercials
Efectes negatius en la salut de la pagesia, de les seves famílies i dels consumidors	Protecció de la salut dels agricultors/es i consumidors/es (aliments saludables)
La seguretat alimentària s'aconsegueix important aliments des d'on són més barats	La seguretat alimentària és major quan la producció d'aliments està en mans del mateixos productors/es i quan els aliments es produeixen localment
Els beneficis són a curt termini i produeixen greus conseqüències a llarg termini; els costos socials i ambientals s'externalitzen	Els resultats a curt i llarg termini són importants de la mateixa manera i no hi ha costos agroambientals
Es decideixen els preus lluny de la producció i el consum, s'estableixen en borses de valors internacionals, com la Borsa de Chicago o Londres	Els preus es decideixen en el comerç local i de proximitat.
Les llavors són una mercaderia patentable i els OMG són una proposta de futur que reforça l'agroindústria i el monocultiu	Les llavors són una herència comú i els OMG són prohibits pel principi de precaució
Els subsidis estan permesos als Estats Units i Europa tot i que es paguen només als agricultors més grans afavorint la pràctica del "dumping"	S'accepten només els subsidis que no perjudiquen a altres països (garantitzant que els subsidis siguin només per famílies, per la comercialització directa, el recolzament de preus i/o ingressos, la conservació del sòl, la recerca...)
El creixement econòmic es sustenta en un consum molt alt	El consum és més sostenible
Dependència obligada d'uns acords previs comercials de caire internacional	Producció i consum més independent d'acords comercials
Pèrdua de la diversitat sociocultural	Conservació i foment de la diversitat sociocultural
La pagesia és vista com anacrònica	Reconeixement del saber de la pagesia
Les persones estem separades de la naturalesa i som superiors a ella	L'ésser humà forma part de la naturalesa i depèn d'ella
Paper de la dona invisibilitzat	Reconeixement del paper de la dona

LA SOBIRANIA ALIMENTÀRIA és el dret dels pobles, comunitats i nacions a definir els seus propis sistemes de producció, transformació i distribució d'aliments, així com les polítiques agrícoles, pesqueres, alimentàries i de terra, de manera que siguin ecològica, social, econòmicament i culturalment apropiades a les seves circumstàncies úniques. Això inclou el verdader dret a l'alimentació i a la producció, la qual cosa significa que tots els pobles tenen dret a una alimentació innòcua, nutritivament i culturalment apropiada, i als recursos per a la producció d'aliments i a la capacitat per a mantenir-se a si mateixos i a les seves societats¹”.

Via Campesina|

Figura 1: definició i dimensions del concepte Sobirania Alimentària dels pobles

Els **OBJECTIUS GENERALS** de l'estratègia d'Agricultura Urbana de Barcelona són:

- **Incrementar** la superfície cultivada de la ciutat per millorar la qualitat de l'espai urbà
- **Potenciar** l'agroecologia per incidir sobre el model agroalimentari i de consum
- **Assolir** un model agrícola ecològic que potenciï la biodiversitat
- **Maximitzar** els beneficis socials, terapèutics i emocionals de l'agricultura urbana, impulsant la implicació ciutadana, l'increment de la població activa, la gestió comunitària i el treball en xarxa
- **Promoure** un model de governança compartida i establir els mecanismes municipals per a donar suport a l'agricultura urbana

Els **EIXOS ESTRATÈGICS** són:

EIX 1. TERRITORIAL

Promoure l'increment de la superfície cultivada a la ciutat

EIX 2. MODEL AGROECOLÒGIC

Promoure l'agricultura ecològica i consolidar i ampliar les iniciatives per millorar la biodiversitat dels espais agrícoles urbans. Promoure el model agroecològic a la ciutat i les xarxes agroecològiques a nivell metropolità

EIX 3. SOCIAL I COMUNITARI

Promoure activitats que incrementin els beneficis socials, terapèutics, emocionals i comunitaris

EIX 4. GOVERNANÇA I COORDINACIÓ

Promoure un model de governança compartida que es basi en la democràcia participativa i fomenti l'empoderament del teixit comunitari. Establir els instruments municipals necessaris per a assolir una ciutat compromesa amb l'agricultura urbana

Les **ACCIONS** per EIXOS són:

IMPACTE
 valorat en la sessió
 del 17/12/2018:
1-MOLT ALT
2-ALT
3-MODERAT
4_BAIX

PRIORITAT 2019
 (a curt termini)
 PROJECTES prioritzats
 en la sessió del 17/12/2018

ACCIONS	2019	2020 2023	2024 2030	IMPACTE	PRIORITAT a curt termini
EIX 1. TERRITORIAL: promoure l'increment de la superfície cultivada a la ciutat.					
1-1 Crear nous horts en projectes de desenvolupament urbanístic i espais rehabilitats, i recuperar antics horts en desús, entre d'altres.	●	●	●	1	Destinar més espais en nous parcs urbans, interior d'illes ...
1-2 Aprofitar els equipaments existents per crear-hi nous horts i donar suport a l'estratègia	●	●	●	2	Impuls horts en coberta / impuls horts formatius sensibilització / educació
1-3 Augmentar la presència de plantes comestibles en la infraestructura verda de la ciutat.	●	●		2	Arbres fruits comestibles / apadrinament
1-4 Impulsar l'eliminació dels esculls jurídics que impossibiliten l'activitat recol·lectora, agrícola i ramadera productiva a Barcelona, així com el pasturatge.		●		1	Model alternatiu comercialització / instruments intercanvi
EIX 2. MODEL AGROECOLÒGIC: promoure l'agricultura ecològica i consolidar i ampliar les iniciatives per millorar la biodiversitat dels espais agrícoles urbans. promoure el model agroecològic a la ciutat i les xarxes agroecològiques a nivell metropolitana.					
2-1 Definir uns criteris tècnics comuns de sostenibilitat i bones pràctiques per als horts de la ciutat.	●			1	Descontaminació sòl / sostenibilitat dels recursos (aigua, energia, residus)
2-2 Definir uns criteris comuns per fomentar l'agroecologia i l'economia social en els horts urbans.	●			2	
2-3 Fomentar projectes de millora de la biodiversitat dels horts urbans amb suport d'entitats ambientalistes i de custòdia	●	●		1	Plantació aromàtiques i instal·lació refugis per insectes
2-4 Consolidar i ampliar les iniciatives de compostatge urbà vinculades als horts urbans, incidint sobretot en el compostatge comunitari.	●	●		3	
2-5 Crear o habilitar un espai per instal·lar un banc de llavors	●	●		1	Iniciar banc de llavors
2-6 Potenciar les sinèrgies entre els horts urbans i altres iniciatives de consum responsable i foment dels circuits curts de la ciutat.	●	●	●	2	

Les **ACCIONS** per EIXOS són:

ACCIONS	2019	2020 2023	2024 2030	IMPACTE	PRIORITAT a curt termini
EIX 3. SOCIAL I COMUNITARI: promoure activitats que incrementin els beneficis socials, terapèutics, emocionals i comunitaris.					
3-1 Defensar i donar visibilitat a les experiències agrícoles de la ciutat i sensibilitzar la ciutadania sobre els seus beneficis.	●	●		2	
3-2 Facilitar eines i espais de trobada per fomentar el treball en xarxa i l'intercanvi de coneixement.	●	●		1	Potenciar i connectar xarxes existents
3-3 Facilitar la creació de nous horts socials i terapèutics, i eines per portar-los a terme.	●	●	●	3	
3-4 Facilitar la creació de més horts comunitaris i la construcció de la dimensió comunitària.	●	●	●	1	Definició d'horts comunitaris
3-5 Agilitzar i facilitar els procediments administratius per establir acords amb col·lectius i entitats per a l'accés i gestió d'horts urbans.	●	●		3	Definir criteris d'adjudicació i seguiment d'espais Renovar llicències Pla Buits
EIX 4. GOVERNANÇA I COORDINACIÓ: promoure un model de governança compartida que es basi en la democràcia participativa i fomenti l'empoderament del teixit comunitari. establir els instruments municipals necessaris per a assolir una ciutat compromesa amb l'agricultura urbana.					
4-1 Crear les estructures de coordinació d'agricultura urbana per donar suport municipal i generar espais de participació a nivell de barri, de districte i de ciutat.	●	●		1	Un/a tècnic en exclusivitat x Ecologia Urbana a cada dte. que conegui horts dte.
4-2 Explorar les sinergies amb altres plans i estratègies de l'Ajuntament i coordinar-se amb altres institucions i xarxes implicades en l'agricultura urbana	●				Establir trobades periòdiques
4-3 Articular ajuts i subvencions i oferir assessorament per accedir-hi	●	●	●	2	Trobada empreses + centres recerca + horts x finançament Pla aprofitament recursos hídrics
4-4 Crear un centre o servei de referència d'agroecologia urbana i de referència per a l'Eix Muntanya		●	●		
4-5 Potenciar una xarxa de serveis d'agricultura urbana a cada districte i als barris per donar suport a l'estratègia	●	●		2	Començar a canalitzar implicació Parcs i Jardins
4-6 Implementar instruments informatius diferenciats segons els destinataris	●	●		2	Incorporar visites als horts (tots) a les agendes d'equipaments (tots)
4-7 Seguir construint i incentivant un mapa col·laboratiu i difondre un mapa imprès divulgatiu	●				Actualització mapa B+S
4-8 Implementar un aplicatiu web i/o per a dispositius mòbils per vincular ofertes i demandes de la ciutadania relacionades amb l'agricultura urbana		●			
4-9 Executar una campanya comunicativa potent i d'ampli abast sobre agricultura urbana		●			
4-10 Millorar i estendre la formació que s'ofereix a la ciutadania, incidint especialment en les persones vinculades als horts	●	●			Coordinació i difusió de la formació actual
4-11 Promoure col·laboracions amb entitats de recerca i contribuir a la difusió científica		●			

"Com avançar cap a la sobirania alimentària a Barcelona?"

Repensant el model agroalimentari de Barcelona per garantir una alimentació sana, justa i sostenible

15 de març de 2019

Històric

Procés de la societat civil

- Llaurant Barcelona
- Carta de Saragossa

Procés a nivell internacional

- Pacte de Milà

Procés a nivell intern

- Ajuntament de Barcelona

ESTRATÈGIA D'IMPULS DE LA POLÍTIQA ALIMENTÀRIA

2016 ————— 2019

**ESTRATÈGIA
POLÍTICA ALIMENTÀRIA**

+

**ESTRATÈGIA
AGRICULTURA URBANA**

**AGRÒPOLIS:
Cap a la SOBIRANIA ALIMENTÀRIA
A BARCELONA**

**CIRCUITS CURTS I
LOCALS
Consum i distribució**

**XARXA
Espais i equipaments
d'agricultura urbana**

- Mercats municipals-paradistes verds
- Mercats de Pagès
- Cooperatives de consum-*Food Coop*
- CIAP i millores Nau Eco
- Menjadors sans i sostenibles

- Xarxa d'hortos**
 - Xarxa horts municipals
 - Horts socials
 - Pla Buits / Mans al Verd
 - Horts a precari
 - Horts privats singulars
 - Futurs horts
- Can Soler**
(Centre referència)
- Avantprojecte **Agrovallbona**
(Finca la Ponderosa i Granja Ritz)
- AgroSerraescola**

EIX MUNTANYA
Foment Ae i ESS als districtes d'Horta-Guinardó, Sarrià i 9barris

Definició

L'EP Agròpolis es planteja com un espai públic-comunitari entre agents socials i l'Administració pública, de caire inclusiu, és a dir que garanteixi la presència del sector agroecològic així com d'altres que vulguin sumar-se a l'impuls d'una alimentació sana justa i sostenible des de la perspectiva de la sobirania alimentària.

Àmbit territorial

Espai de caire municipal incloent tant els projectes propis de la ciutat com aquells ubicats en el territori català però que tenen incidència en el sistema alimentari de Barcelona

Objectius

- **Consolidar i enfortir els projectes i iniciatives** relacionats amb el desenvolupament d'un sistema agroalimentari que camini cap a la sobirania alimentària
- **Establir connexions i millorar la coordinació** entre diferents actors i àmbits de treball relacionats amb l'alimentació, articulació i creació de xarxa
- **Promoure, avaluar, revisar i coordinar polítiques públiques** proposant mesures i iniciatives en el marc de la política alimentària, col·laborant en l'elaboració de la política alimentària de la ciutat, participar en l'avaluació de la implementació de polítiques alimentàries
- **Identificar els reptes** a la ciutat pel desenvolupament de les iniciatives que aposten per un sistema alimentari saludable, sostenible i responsable
- **Generar discurs** i servir com a fòrum de discussió sobre temes alimentaris en clau de sobirania alimentària
- **Esdevenir punt de referència** pels projectes de nova creació en l'àmbit dels circuits curts de comercialització de la ciutat de Barcelona

Com ens organitzarem

GT d'Agricultura Urbana

GT Producció i Elaboració Alimentària

GT Menjadors / Compra Pública

GT Circuits Curts de Comercialització (CCC)

GT Dret a una Alimentació Adequada

GT Accions Estratègiques

GT Comunicació, Sensibilització, Formació i recerca

Participants

Entitats diverses, empreses de l'Economia Social, restauradors i comerços

Àrea Ecologia Urbana – Participació, Agricultura Urbana, Estratègia

Direcció de serveis d'Economia Cooperativa Social i Solidària i Consum

Àrea de Drets Socials

Agència Salut Pública de Barcelona

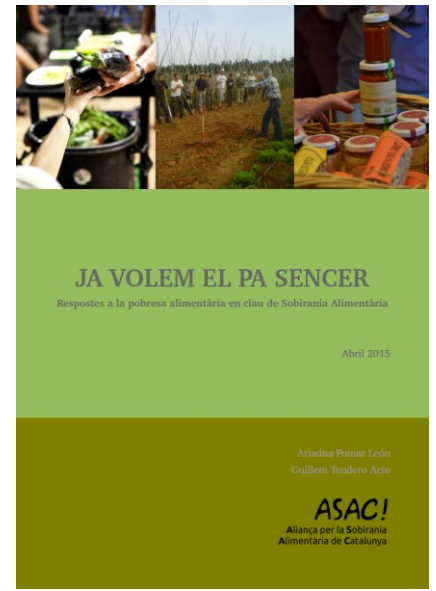
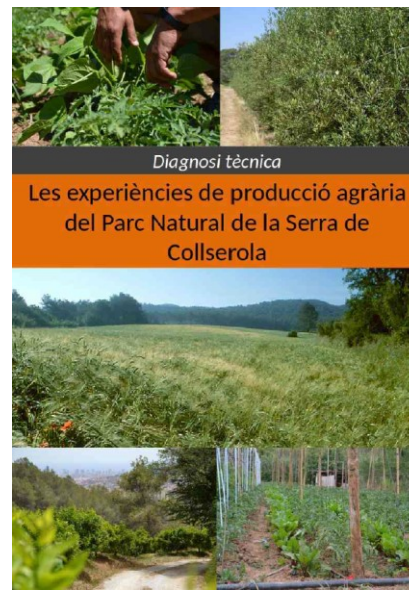
IMPD

Mercats Municipals

Secció Dret Cooperatiu i Economia Social de l'ICAB

ICTA,

...entre altres...

4

COL·LECCIÓ GUIES D'ESCOLES + SOSTENIBLES

4

Alimentació

Guia informativa i proposta d'activitats per promoure l'alimentació agroecològica

Alimentació

Alimentar el Mañana

Ayudados de cámara y sonido: Ferran Vilas, Marta Martín y Nacho Santos. Ayudados de producción: Susa Soto y José Luis Álvarez. Música: David Montanés, Carlos Rodríguez y Manu. José Barberá. Guion y Producción: Andrés Muñoz Ruiz. Dirección: Andrés Muñoz Ruiz y José Barberá.

Una producción de

Con la colaboración de

Con el apoyo de

MESURES CAP A LA SOBRANIA ALIMENTÀRIA

AIXEQUEM LA REPÚBLICA

Ajuntament
de Barcelona

OCTUBRE 2019

